

Ключевые слова: инетрактивные методы обучения, диалог, взаимодействие, кооперация, политическая культура, гражданская активность.

GLADKA G. L. Prospects of application of interactive methods in teaching of course of political science in institute of higher.

Features and prospects of application of interactive methods of teaching on employments of political science course in Institutes of higher are analysed in the context of their primary educate objective concerning forming of the active self-weighted civil position of modern youth.

Keywords: interactive methods of teaching, dialog, co-operation, political culture, civil activity.

УДК 37.015.3:159]:7.04

Гризоглазова А. В.
Донбаський державний педагогічний університет

РЕГІОНАЛІЗАЦІЯ ЕТНОКУЛЬТУРНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА У ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

В статті розкрито специфіку регіоналізації етнокультурного виховання молодших школярів, що обумовлена характеристиками регіону, а також закономірностями психічного розвитку, віковими можливостями, різноманітністю механізмів етнокультурної соціалізації дітей молодшого шкільного віку.

Ключові слова: виховання, молодший школяр, етнокультура, освітня діяльність, самобутні культурні світи.

Сучасне етнокультурне виховання характеризується змістовими і науково-методичними аспектами становлення полікультурної особистості молодшого школяра. Ці аспекти розкриваються дослідниками крізь призму реалізації соціокультурного, аксіологічного, компетентнісного підходів, що забезпечують збагачення особистісного розвитку дитини.

На сучасному етапі розвитку суспільства, на тлі становлення гуманістичних відносин між світом дітей і світом дорослих, нового усвідомлення таких понять, як “дитинство”, “культура дитинства”, “освітнє середовище”, змінюється сенс і зміст полікультурної освітньої парадигми: вона передбачає цілеспрямовану систему виховання і навчання, що розвиває потенційні можливості дитини. Такий погляд близький до ідеї “окультурення дошкільника” Є. Бондаревської [1].

Розвиток під час вивчення видів декоративно-ужиткового мистецтва зорієнтований на створення для кожного учня сприятливих умов для входження у самобутні культурні світи, в яких він максимально може самореалізуватися як особистість. При розгляді напрямів етнокультурного виховання ми спираємося на термін “етнокультурна конотація”, який ввів у дослідження російський дослідник А. Панькін, розглядаючи аспекти дошкільного етнокультурного виховання [2]. Ми враховуємо, що поняття “коннотивний” означає такий, що не просто вказує на предмет, але і містить

в собі позначення його особливих властивостей. В лінгвістиці “конотація” розуміється як соціальна, емоційна і емоційно-образна значущість мовного знаку для тієї чи іншої лінгвокультурної спільноти. На нашу думку, етнокультурна конотація містить в собі позначення властивостей освітньої системи, адекватно розкриває її етнічні і культурні особливості як соціального феномену і підкреслює особливість освітньої системи з формування відповідної етнічної і національної картини світу, традицій, що забезпечують збереження і розвиток етнічних констант. А отже, виховання у полікультурному середовищі будується як діяльність, що етнокультурно детермінована за цілями, змістом і способами її реалізації. Отже, особистість як носій певної етнічної і національної культур формується у полікультурному освітньому просторі, де системотворчим фактором виховання етнокультурної особистості є гуманістично спрямована освітня діяльність на основі принципу введення у самобутні культурні світи.

Ми погоджуємось із думкою В. Лісового: “Культурна різноманітність світу, що ґрунтується на існуванні самобутніх культур, має цінуватися настільки ж високо, як і неповторні індивідуальні світи, бо ця різноманітність є виявом самої різноманітності життя, вона є продовженням різноманітності природи: і так само як знищення різноманітностей живого світу, знищення культурної різноманітності людства є неприпустимим” [3].

В. Борисов в своїх дослідженнях, присвячених формуванню національної самосвідомості учнівської та студентської молоді переконливо доводить: “Лише твердження про неповторність індивідуального світу людини, хоч воно і висловлює важливий світоглядний принцип, є недостатнім. Воно є занадто абстрактним: не існує людини взагалі, кожна неповторна особистість виростає на ґрунті певної самобутньої культури” [4]. Безумовно, особистість як носій певної етнічної культури формується під її впливом, але треба враховувати, що світ сьогодні не є моноетнічним, а є полікультурним. Особистісно-орієнтовану модель у вихованні неможливо адекватно реалізувати без принципу введення у самобутні культурні світи, який забезпечує усвідомлення себе суб’єктом певної національної культури [5].

Ми визнаємо важливість етнічного компоненту у вихованні, але водночас вважаємо, що при визначенні мети виховання молодших школярів необхідно враховувати методологічне положення про єдність вивчення рідної і досягнень світової культур в системі цілісного, вертикального, безперервного виховання, починаючи з дошкільного віку. Вхідження дитини до сфери етнічної культури є фактором становлення морально-етичної і соціальної бази особистості і повинно починатися з дошкільного віку.

В нашій країні специфіка етнокультурного виховання дітей дошкільного віку обумовлена наявністю ситуації двомовності, особливостями педагогічного процесу в дошкільних закладах, соціальною ситуацією розвитку дитинства в сучасній Україні і полягає в реалізації логіки педагогічної підтримки дитини в її духовно-моральному самовизначенні.

В нашому дослідженні конкретизація мети подана в наступних

виховних і освітніх завданнях: сприяти розширенню і поглибленню уявлень про культуру, історію етносів України, виховувати позитивне емоційне ставлення до етнічної і національної культурної спадщини; розвивати уміння творчо і самостійно перетворювати етнокультурний досвід.

Основу регіоналізації змісту виховання учнів початкових класів складає інформаційно-пізнавальна, емоційно-ціннісна, діяльнісна структурованість напрямів. При аналізі взаємозв'язку і взаємодоповнення змісту етнокультурних напрямів ми спираємося на концепцію формування національної самосвідомості учнівської і студентської молоді В. Борисова [5] і концепцію сталих рис особистості І. Вільш [6], концепцію планетарного виховання особистості Є. Зеленова [7].

Ці концепції ґрунтуються на залученні особистості до соціальної дійсності та є методологічним підґрунтям для усвідомлення функцій регіонального компоненту виховання молодших школярів засобами декоративно-ужиткового мистецтва у полікультурному середовищі. Регіональний компонент зв'язаний з соціально-особистісним розвитком і розглядає виховний потенціал народної культури як умову розвитку національного і планетарного мислення. Спираючись на ідеї В. Борисова і Є. Зеленова ми сформулювали власну позицію, яка полягає в тому, що у молодших школярів необхідно виховувати інтерес і прагнення до засвоєння української культури і культури інших народів, уміння виявляти толерантність до дітей і дорослих, незалежно від расових і національних відмінностей. Планетарність, відчуття себе мешканцем планети Земля повинно поєднуватися з усвідомленням своєї приналежності до певної культури.

Результатом засвоєння дитиною культури етносу як складової загальної національної культури (духовної і матеріальної) є, на нашу думку, адаптація до соціального світу; прийняття соціального світу як даності; здатність і потребу змінювати, перетворювати полікультурне оточення. З входженням дитини у культурні світи її соціокультурне становлення повинно здійснюватися з орієнтацією на те, що дитина з самого початку є перетворювачем і необхідно лише створювати педагогічні умови для прояву і удосконалення цієї функції. Ми погоджуємось із Є. Бондаревською, що при цьому важливо враховувати особистісно-орієнтований підхід. Важливим психологічним механізмом етнічної соціалізації є за діяння всієї структури емоційної сфери молодшого школяра. Для нас значущим є вплив виробів декоративно-ужиткового мистецтва, який викликає у дитини різні емоції і почуття, бо учень навіть не знаючи різні культури, вже відчуває і співчуває, сприймаючи предмети. Це положення свідчить, що соціальні почуття первинні. Соціальний досвід накопичується поступово, формуються різні види соціальної культурної вихованості, в тому числі етнокультурної.

Під час ознайомлення учнів молодших класів з різними видами декоративно-ужиткового мистецтва відбувається стимулювання пізнання і розвиток інтересу до минулого знарядь праці, їх історичного розвитку. В зв'язку з цим, значущими є дослідження С. Борисової, яка пропонує використовувати метод технологічної реконструкції у системі професійно-

технічної освіти [8]. Цей метод може бути адаптований для роботи з молодшими школярами на заняттях гуртка декоративно-ужиткового мистецтва, при вивченні різних технік і технологій декоративно-ужиткового мистецтва. Використовуючи ігри – подорожі в минуле знарядь праці, створюються умови для ознайомлення учнів початкової школи з різноманітністю функціональності предметно-історичного світу (інформативна, емоційна, регуляторна) і пояснення історії розвитку технік та видів декоративно-ужиткового мистецтва регіону. Цей механізм прилучення дітей до історичної спадщини, реалізує на нашу думку, принцип введення у самотутні культурні світи.

Використана література:

1. *Бондаревская Е. В.* Теория и практика личностно-ориентированного образования [Текст] / Е. В. Бондаревская. – Ростов-н/Д, 2000. – 194 с.
2. *Панькин А. Б.* Формирование этнокультурной личности [Текст]: учеб. пособие / А. Б. Панькин. – М.: Изд-во Московского психолого-социального института; Воронеж: Изд-во НПО "МОДЭК", 2006. – 280 с. – (Сер. Библиотека педагога-практика).
3. *Лісовий В.* Культура – ідеологія – політика. – К.: Вид-во ім. О. Теліги, 1997. – С. 327.
4. *Борисов В. В.* Введення студента у самотутні культурні світи – один із принципів духовного розвитку / Борисов Вячеслав Вікторович [Текст]: Педагогічні видання / е-журнал "Педагогічна наука: історія, теорія, практика, тенденції розвитку" / Архів номерів / Випуск № 4 [2009] Режим доступу: http://www.intellect-invest.org.ua/pedagog_editions_e-magazine_pedagogical_science_arhiv_pn_n4_2009_st_7/
5. *Борисов В. В.* Теоретико-методологічні засади формування національної самосвідомості учнівської та студентської молоді: дис. ... доктора педагогічних наук: 13.00.07 / Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, дата захисту дисертації: 16.03.06. – 410 с.
6. *Wilsz J.* Umiejętności potrzebne nauczycielowi techniki do skutecznego komunikowania się z uczniami [w:] *Techika-Informatyka-Edukacja. Teoretyczne i praktyczne problem edukacji informatycznej*, t. IX, red. W. Walat, Rzeszow: 189.-2008.
7. *Зеленов Є.* Планетарне виховання: основні принципи: [виховання студентів] / Є. Зеленов // Директор школи, ліцею, гімназії: всеукр. наук.-практ. журн. – 2009. – № 1. – С. 98-105.
8. *Борисова С.* Використання методу технологічної реконструкції у підготовці вишивальниць у системі професійно-технічної освіти / Борисов Вячеслав Вікторович, Борисова Світлана Володимирівна // Педагогічний альманах. – Херсон – 2011. – Випуск 12. – Ч. 3. – С. 88-93.

ГРИЗОГЛАЗОВА А. В. Регионализация этнокультурного воспитания младших школьников средствами декоративно-прикладного искусства.

В статье раскрыта специфика регионализации этнокультурного воспитания младших школьников, обусловлена характеристиками региона, а так же закономерностями психического развития, возрастными возможностями, разнообразием механизмов этнокультурной социализации детей младшего школьного возраста.

Ключевые слова: *воспитание, младший школьник, этнокультура, образовательная деятельность, самотутные культурные миры.*

GRIZOGLAZOVA A. Regionalization of ethno-cultural education of younger schoolboys by means of arts and crafts.

The article disclosed the specifics of the regionalization of ethno-cultural education of primary school children, due to the characteristics of the region, as well as the laws of mental development, age-related capabilities, a variety of ethnic and cultural mechanisms of socialization of children of primary school age.

Keywords: *education, junior high school student, ethnic culture, educational activities, unique cultural worlds.*